

видів злочинів, представлення цих методик як загальних алгоритмів дій є найважливішими кроками щодо підвищення ефективності діяльності оперативних і слідчих підрозділів Національної поліції України, і правоохоронної системи взагалі.

1. Калугін В. Ю., Федоров І. В. Джерела інформаційно-аналітичної діяльності. URL: http://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/05/APP-1_2022.pdf.
2. Рябчук О. Г., Твердун С. О. Форензик як інструмент протидії економічним злочинам та фінансовому шахрайству на підприємстві. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/40_2021ua/16.pdf.
3. Телійчук В. Щодо питання протидії злочинності оперативними підрозділами як суб'єктами правоохоронної діяльності. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти: матер. VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 11 березня 2022 р.). Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 336-337. URL: <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/9579>.
4. Телійчук В., Антіпов А. Оперативно-розшукова протидія розповсюдженню наркотичних засобів через мережу Інтернет: деякі особливості використання джерел інформації. «Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Техніка», Серія «Фізико-математичні науки»): журнал. 2022. № 5(5). С. 460-476. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/1627/1625>.
5. Посібник щодо деяких аспектів здійснення фінансових розслідувань. Дослідження фінансових відносин. URL: [https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20\(National%20Studies,%20Guidances%20etc\)/UKR_FINANCIAL%20INVESTIGATIONS%20MANUAL.pdf](https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20(National%20Studies,%20Guidances%20etc)/UKR_FINANCIAL%20INVESTIGATIONS%20MANUAL.pdf).
6. Соломіна Г. В. Форензик. Інструмент фінансового розслідування діяльності підприємства. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Економіка. 2018. Вип. 2. С. 144-149. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdue_2018_2_24.
7. Форензик: європейський досвід vs. українські реалії. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/korporativne-pravo-ma/forenzik-evropeyskiy-dosvid-vs-ukrayinski-realiyi.html>.
8. Мельничук І. І. Форензик як форма попередження фінансових правопорушень. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/265/253/>.

УДК 342.95

DOI: 10.31733/17-03-2023-593-595

Олександр МУЛИК

аспірант

Науково-дослідного інституту

публічного права

ЩОДО ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У САНКЦІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Санкції, тобто спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи, застосовуються з метою захисту національних інтересів, національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України [1], тобто є частиною політики із забезпечення національної безпеки та оборони. З огляду на це, варто погодитися з думкою К. Бугайчука, який слушно підкреслює, що механізм застосування санкцій виступає засобом впливу на відповідних суб'єктів, які порушують основоположні міжнародні документи, а також національне законодавство [2, с. 35].

Взагалі, необхідно зазначити, що санкційна політика активно застосовується в Україні з 2014 року, однак, водночас, слід зауважити, що особливості процедури застосування санкцій, а також випадки їх запровадження проти вітчизняних фізичних осіб у наукових та експертних колах інколи викликають неоднозначну оцінку з точки зору права.

Непрозорість санкційної політики є одним із головних джерел корупційних ризиків при застосуванні санкцій, особливо в органах, які покликані забезпечувати безпеку держави. І. Доронін, посилаючись на доповідь депутату ПАРС Д. Фрюнди, зазначає, що серед працівників «служб внутрішньої безпеки» держав поширеними негативними явищами є політичні переслідування та участь у корупційних ланках [3, с. 273; 4]. Враховуючи вказане виникає потреба в удосконаленні правового забезпечення запобігання корупції у вітчизняній санкційній політиці.

Слід наголосити, що у лютому 2023 року Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) підписало Меморандум про співпрацю з Апаратом Ради національної безпеки й оборони України (далі – РНБО) для вдосконалення роботи у сфері

санкційної політики [5]. За даними НАЗК, співпраця передбачає:

- роботу над формуванням та практичною реалізацією обміну інформацією, щоб удосконалити санкційну політику в Україні;
- розробку та впровадження підходів та механізмів, спрямованих на розвиток взаємодії і співробітництва між НАЗК та РНБО для покращення роботи над санкційними списками;
- підготовку спільних досліджень та аналізу у сфері посилення спроможності санкційної політики в державі;
- обмін інформацією, пов'язаною з реалізацією та моніторингом ефективності санкційної політики в державі, застосуванням законодавства в цій сфері, іншою інформацією, у тому числі з автоматизованих інформаційних систем (баз даних) [5].

Попри важливість співпраці державних органів щодо запобігання та протидії корупції, необхідно зазначити, що такий меморандум, незважаючи на принципове значення його появи, на нашу думку, несе в основному лише загальний декларативний характер. У той час, коли корупційні ризики існують безпосередньо в реальному часі та вимагають негайного вжиття конкретних заходів (зокрема, правових) щодо їх нейтралізації вже наразі.

Одним з головних джерел корупційних ризиків у сфері санкційної політики, на наш погляд, виступає непрозорість прийняття окремих рішень щодо застосування санкцій до тієї чи іншої юридичної чи фізичної особи. Для вирішення такої проблеми, вважаємо доцільним розробити відповідну процедуру аналізу даних про суб'єктів, щодо яких планується застосування санкцій, зокрема аналізу причин внесення до санкційних списків, а також джерел отримання такої інформації.

Такий висновок виходить з того, що така процедура може стати важливим фактором у запобіганні корупції в цій сфері, оскільки буде розроблена, зокрема, для того, щоб при поданні до РНБО пропозицій щодо застосування санкцій виключити ризик необґрунтованого застосування санкцій через зловживання певними посадовими особами владою або службовим становищем. Наприклад, при включенні окремого суб'єкта до санкційного списку або фальсифікації даних про такого суб'єкта за наявності конфлікту інтересів, чи за отримання певної винагороди від третіх осіб, яким вигідно застосування санкцій проти конкретного суб'єкта.

Другим суттєвим напрямом удосконалення процедури застосування санкцій як в плані запобігання корупції, так і в плані загального удосконалення санкційного законодавства, на наш погляд, є уточнення кола суб'єктів, до яких можуть бути застосовані санкції. Так, ключовим питанням сьогодні залишається правомірність застосування санкцій до суб'єктів – громадян України, оскільки наразі існують прецеденти застосування санкцій проти власних громадян України та зареєстрованих в Україні юридичних осіб.

Відповідно до Закону України «Про санкції» застосування санкцій можливе проти «...юридичної особи, яка знаходиться під контролем іноземної юридичної особи чи фізичної особи-нерезидента...» [1]. Однак застосування персональних санкцій щодо фізичних осіб без залежності від громадянства можливо лише за умови, якщо така особа здійснює терористичну діяльність, тобто кримінальне правопорушення, відповідальність за яке передбачена Кримінальним Кодексом України.

Таким чином, корупційні ризики у санкційній політиці полягають також у тому, що включення окремої фізичної особи-громадянина України до санкційного списку можливе за ініціативи самої фізичної особи з метою уникнення кримінального переслідування, що можливе за умови здійснення посадовими особами правоохоронних органів корупційних правопорушень.

Отже, удосконалення правового забезпечення запобігання корупції у санкційній політиці, яка є складовою частиною сфери національної безпеки і оборони України, можливе за такими напрямами:

- надання процедурі застосування санкцій прозорості;
- запровадження процедур аналізу даних з боку НАЗК про причини подання суб'єктів до санаційного списку на предмет відсутності конфлікту інтересів та зловживання владою або службовим становищем;
- уточнення положень Закону України «Про санкції» щодо можливості застосування персональних санкцій проти громадян України.

---

1. Про санкції: Закон України від 14 серпня 2014 року № 1644-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#Text> (дата звернення: 03.03.2023).

2. Бугайчук К. Л. Нормативно-правові аспекти вдосконалення санаційної політики України. *Право і безпека*. 2022. № 1 (84). С. 29–38. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.1.03>.
3. Доронін І. М. Національна безпека України в інформаційну епоху: теоретико-правове дослідження: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2020. 539 с.
4. Control of internal security services in Council of Europe member states: Report Committee on Legal Affairs and Human Rights. Doc 8301, 23.03.1999. URL: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-XrefViewHTML.asp?FileID=8685&lang=EN> (дата звернення: 03.03.2023).
5. НАЗК та РНБО працюватимуть над тим, щоб українська санкційна політика була ефективною. Офіційний веб-сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. 2023. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/nazk-ta-mbo-pratsyuvatyut-nad-tym-shhob-ukrayinska-sanktsijna-polityka-bula-efektyvnoyu/> (дата звернення: 03.03.2023).

УДК 343.35

DOI: 10.31733/17-03-2023-595-596

Вікторія ЗАДОЯ

викладач кафедри загальноправих дисциплін
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ,

ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОЇ КОРУПЦІЙНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

За сучасних умов національного розвитку в Україні корупція, як самостійний вид злочинності, стає масштабним і вкрай негативним явищем, проникаючи в усі аспекти, і через це поступово факт її існування ставить під загрозу самі основи українського суспільства та національної безпеки. На цьому фоні формується новий характер системної злочинності, корупційні елементи якої є каталізаторами розвитку інших видів злочинності, переважно організованої.

Оскільки корупційна злочинність є особливим загальним видом злочинності, що має всі суттєві ознаки цього суспільного явища (історична мінливість, масштабність, стабільність, самодетермінація, інституційна структурованість, соціальна пасивність), то розглядати лише з точки зору вивчення корупційних злочинів, це концептуальне спрощення та неправильний підхід. Це може призвести до неефективності національної антикорупційної політики, оскільки вона має базуватися на кримінологічних дослідженнях, методологічно обґрунтованих дослідженнях складних суспільних явищ – корупційних злочинів, які нерозривно пов'язані з іншими негативними явищами та процесами в різних сферах корупційної злочинності. Життя, суспільство, політика, економіка, мораль, етика, духовність тощо.

Отже, зважаючи на стрімкі зміни чинного антикорупційного законодавства з одного боку та широке поширення корупційних дій з іншого, необхідно надати додаткові роз'яснення щодо окремих ознак корупційних злочинів. До них відноситься його нова системна, політична, транснаціональна, соціально-моральна та етична природа.

Нові системні ознаки корупційних злочинів яскраво проявляються у посиленні їх організованості та намаганні чинити активний опір соціальному контролю.

Корупційні злочини насамперед проявляються в їх системності. Свідченням цього є поява корупційних мереж, до складу яких входять групи державних службовців, які забезпечують прийняття відповідних рішень, комерційні та фінансові структури, що реалізують отримані вигоди, інтереси, доходи, силове прикриття для представників правоохоронних органів [1].

Тому боротьба з корупційними злочинами має базуватися на системі тривалого та цілеспрямованого кримінологічного забезпечення. Від вирішення питання «хто-кого?» залежить життя нації від цього протистояння двох систем та подолання кризових негараздів і подальший поступальний розвиток українського суспільства.

Сьогодні корупційні злочини практично проникли в різну злочинну діяльність — економічну, загальну, організовану, а також мають ознаки транснаціональної злочинності. Корумповані українські лідери ОПГ поглиблюють зв'язки з іноземними кримінальними структурами, які, в свою чергу, спираються на ці корумповані зв'язки, успішно